

הלכות קריאת שמע פב-פג

פב ר"ן צואה יבשה וכו' ב' סעיפים:

א צואה אפילו יבשה כחרס ואין בה ריח כלל אסור לקרות כנגדה^א מן התורה ואפילו יבשה כל כך שאם זרקנה נפרכת^ב יש להסתפק ולאסור^ג יספק של תורה להתמור עד שיתפרך על ידי גלילה שיותר בקל נפרכת על ידי זריקה מעל ידי גלילה אבל כשהוא נפרכת על ידי גלילה אוי היא כעפר ומותר לקרות כנגדה^ד אף על פי שלא נתפרכה עדיין אבל אם תשבר לשנים על ידי גלילה אין זה מועיל^ה ובזמן הקור שהצואה נקרשת הרבה כאבן יש להסתפק אם מועיל לקרות כנגדה כי שמא אף ע"פ שנקרשת עדיין שם צואה עליה ואסור מן התורה כמו בית הכסא שאין בו צואה שאסור מפני שעדיין שמו עליו כמ"ש בס"י פ"ג וכו"ש זו שיכולה לחזור לקדמותה על ידי חום וספק של תורה להתמור^ו:

ב מי רגלים שנבלעו בקרקע אם הם מרטיבין הוד שנוגעת בהן אסור לקרות כנגדן ויש אומרים^ז שאינו אסור אלא במופה על מנת להמפיח כגון שאם מניח ידו עליהם תעלה בה ליחות שאם יניחה על דבר אחר יקבל ממנה ליחות ואם אין ליחות כל כך מותר ויש לסמוך על הבריה^ח להקל ברברי סופרים^ט:

פג דיני בית הכסא בקריאת שמע וכו' ה' סעיפים:

א כשם שאסור לקרות קריאת שמע כנגד הצואה מן התורה^א כך אסור לקרות כנגד בית הכסא ישן^ב דהיינו שנשתמש בו כבר פעם אחת בעיטת צרכיו^ג ואפילו אם פינה ממנו^ד הצואה אח"כ שכיון שחל עליו שם בית הכסא פעם אחר מאוס הוא ואין זה מחנה קדוש ואסור מן התורה^ה ואפילו הוא ממחיצות גבוהות^ו מפחים שהן חולקות רשות לעצמן לכל מה שבחוכן ונמצא שהצואה שבתוכן היא ברשות בפני עצמו מכל מה שהמחיצות עצמן כיון שהם מיוחדים לכך הם מאוסין^ז כמו גרף של רעיו וצריך להרחיק מהם ד' אמות ולפניו כמלא עיניו^ח אפילו פינו ממנו הצואה ולכן צריך לזהר שלא לקרות או להתפלל או להרהר ברברי תורה^ט בחצר כנגד בית הכסא כמלא עיניו אף על פי שהוא סגור וזו אפשר לראות הצואה שבו^י.

כמה דברים אמורים כשעשה בחצירו חדר מיוחד לזה אבל אם עשה בית הכסא במחיצות של בית או חצר אין על המחיצות אלו ר"ן בית הכסא אע"פ שהן ג"כ מחיצות של בית

יב דמ"א סעיף ב.
יג דרכי משה.

סימן פג

א ברכות כה, א. וראה גם לעיל ס' עו ס"ב, ס' פב ס"א.
ב לקמן ס"ה, ס' פו ס"א.
ג גמרא שם כו, א. מור וש"ע ס"א.
ד ע"י משגיב בחיל ד"ה הוינו. וע"י אן אדרין ח"א ס"א.
ה ארץ צבי ס' קי. חקרי הלכות ח"ו כג, א.
ו ד"ר יוסי בר חנינא שם. מור וש"ע שם.
ז ת. תרב רבינו יונה שם. ב"י.
ח וט"ז ס"ק א. דמ"א ס"א.
ט ראה לקמן ס' פו סעיף א וש"ג.
י ע"י דמ"א סוף ט"ק ה. תה"ד ס"ב.
יא כדלקמן ס' פה סעיף א וש"ג.
יב י"ז שם. וע"י ח"י צמח צדק קנה, ב.

א. דבא ברכות כה, א. מ"א ס"ק ב.

ב הרב רבינו יונה שם ד"ה היכי דמי. הובא בב"י וכפף משנה הל' ק"ש פ"ג ה"ו.

ג גמרא שם לפירוש י"י.

ד רא"ש ברכות פ"ג ס' מנא.

ה ת. סוד. דמ"א סעיף א.

ו ראה מ"מ וציונים.

ז כסף תשובה הל' ק"ש פ"ג ה"ו בשם רבינו מנחם. דמ"א ס"ק א.

ח סעיף א.

ט דמ"א ס"ק ב. וע"י אלהי רבה ס"ב. וראה חקרי הלכות ח"ו למ, ב.

י רבא שם. רמב"ם הל' ק"ש פ"ג ה"ו. ש"ע ס"ב. וכן נבדלע בבגד ע"י ברה"ש ס' י סק"ו.

יא רא"ש ברכות פ"ג ס' מנא בשם גאון (ורבינו חננאל מוכא בספר הער וראב"ה ס' עה ואור ורעו ח"א ס' קלא) כתנא קמא ד"ר יוסי שם. מור ורמ"א ס"ב.

הלכות קריאת שמע פג

הכסא (ו) כיון שאינן מייחדות לו בלבד [ו] מותר לקרות אפילו בסמוך להן ממש⁸¹ (רק שלא יהיה סמוך להחלל שביניהם שנפלה⁸² שם ולא כנגדו מלא עיניו)⁸³:

ב הומין מקום או חדר לבית הכסא ועדיין לא נשתמש בו⁸⁴ אסור לקרות בתוכו⁸⁵ מדברי סופרים⁸⁶ הואיל ונקרא עליו שם בית הכסא יש בו כיוון לקריאה שבתוכו אבל מותר לקרות כנגדו⁸⁷ אפילו בסמוך לו תוך ד' אמות⁸⁸ שאין קריאת השם בלבד כראי לאסור חוצה לו:

ג הו' לפניו ב' הדרים ואמר חדר זה יהיה לבית הכסא וגם זה הרי שניהם אסורים לקרות⁸⁹ בתוכם⁹⁰ אבל אם אמר על השני וחדר זה ולא אמר וגם זה הרי השני ספק אם הומוניו⁹¹ לכך אם לא לפיכך אין קורין לכתחלה ואם קרא יצא⁹² אבל אם קרא במקום שאסור לקרות בודאי אפילו אין איסורו אלא מדברי סופרים צריך להחזור ולקרות⁹³ כמ"ש בס"י ע"א⁹⁴:

ד בית הכסא שהוא בחפירה⁹⁵ ופיו ברחוק ד' אמות מן הגומא⁹⁶ והוא עשוי במדרון בענין שהרעו מתגלגל ונופל מיד למרחוק וכן המי רגלים יורדין מיד לגומא⁹⁷ הרי הוא כסתום וכאלו אין שם בית הכסא כלל חוץ לגומא⁹⁸ (בין שיש לו מחיצות בין שאין לו⁹⁹) ומותר לקרות שם אם אין שם ריה רע¹⁰⁰ וגם אין משתינים חוץ לגומא¹⁰¹.

אבל אם משתינים שם לפעמים¹⁰² (ורגלים בכך¹⁰³) אסור להרהר שם בדברי תורה¹⁰⁴ ואצ"ל לקרות קריאת שמע (ואפילו בשעה שאין שם מי רגלים¹⁰⁵) לפי שיש שם בית הכסא על מקום זה שחיון לגומא שמשתינים שם וצריך להרחיק ממקום זה ד' אמות ולפניו כמלא עיניו (א) (ומ"מ אם יש לו מחיצות¹⁰⁶ אין להם דין מחיצות בית הכסא להרחיק מהן כיון שאין המחיצות אלא לבית הכסא של המלת מי רגלים שאין אסורין אלא מדברי

קונטרס אחרון

(א) זמ"מ אם יש לו מחיצות ט"ז ד'. ואי לא תימא הכי פליג על הרא"ש¹⁰⁷ ואף גם זאת צ"ע ממ"ש הרא"ש¹⁰⁸ גבי עביט ועיין ב"י סי' פ"ז¹⁰⁹ בשם הרמב"ם¹¹⁰ וצ"ע:

כו טור בשם רש"י.
כז הרב רבינו יונה שם ד"ה בתי בשם רב האי גאון.
כח מ"א ס"ק ד.
כט ט"ז סוף ס"ק א.
ל רא"ש ברכות פ"ג סי' נג. ספר הגי' ברכות שם בשם רבינו ברוך ספרדי.
לא רא"ש ודבר רבינו יונה שם. שו"ע סוף ד.
לב רמ"א שם.
לג תוספות רבינו יהודה ברכות שם. רא"ש שם. טור. ב"י.
לד רמ"א שם. וראה רמב"ם הל' ק"ש פ"ג הל' הנהות מיימוניות שם אות ג. פסקי תוס' סנהדרין פ"ב אות נח.
לה (שא"כ) תיפוק ל' תשסו ח' רגלים ע"ב.
לו ז"ל ס"ק ב. עיי' קונטרס אחרון.
לז ס"ק ב.
לח ברכות פ"ג סי' נג.
לט שם סי' ה'.
מ ד"ה גוף של רעי.
מא הל' ק"ש פ"ג הל"ב.

יא מ"ז שם.
יב אולי צ"ל: שנפנה.
יג ע"י תקרי הלכות ח"ו מא, א.
יד כ"ה לפי' השו"ע סוף ב.
טו בענין דברבא נשם.
טז רא"ש ברכות פ"ג סי' נג. וראה תלמודי רבינו יונה ברכות שם.
יז גמרא שם.
יח פרישה ס"ק ד, וכ"מ גמ"א ס"ק ה.
יט גמרא נדרים ז, א. רמב"ם הל' ק"ש פ"ג הל' מור השו"ע פ"ג.
כ כולעיל סוף ב.
כא בענין דברבא נשם. רמב"ם שם.
כב דברבא נשם.
כג ע"י לבוש סוף ב. וראה גם רמב"ם הל' ק"ש פ"ג הל' רמ"א סוף ה.
כד סוף ג.
כה רבא ברכות כו, א ורש"י שם ד"ה הפירא. מור וש"ע סוף ד.

הלכות קריאת שמע פגפד

סופרים אחר שנפלו לארץ¹⁰⁰ שהצואה שבגומה כסתום דמי ואין מחיצות אלו נקראים בשבילה מחיצות בית הכסא):

ה' בנו אדם שיש להם ספסל נקוב שנפנים עליו¹⁰¹ וכן באותם בתים שיש בתוכם כסאות קטנים נקובים לצורך הילדים קטנים שבבית¹⁰² צריך ליהרר שיהיו מכוסים בשעת קריאת שמע ותפלה ודברי תורה או יוציאם מהחדר שמתפלל או לומר בו אפילו הם נקיים בתוכם ועל גבם שניון שהם מיוחדים לפנות עליהם הרי הם כבית הכסא¹⁰³ שאפילו אין בו צואה צריך להרחיק ממנו ר' אמות ולפניו כמלא עיניו מן התורה¹⁰⁴:

פד אם מותר לקרות במרחץ ובו סעיף אחד:

א' מרחץ חדש שלא רחצו בו מותר לקרות בו¹⁰⁵ שאין קריאת שם אוסרתו כמו שאוסרת בבית הכסא לפי שבות הכסא הוא מאוס ביותר¹⁰⁶.

ומרחץ ישן בבית החיצון שכל העומדים שם הם לבושים מותר לקרות שם קריאת שמע ולהתפלל¹⁰⁷.

ובאמצע שקצת מן העומדים שם הם לבושים וקצתם ערומים יש שם שאילת שלום אבל לא קריאת שמע ותפלה ודברי תורה (א) אפילו בשעה שאין שם אדם ערום¹⁰⁸ אבל מותר להרהר שם בדברי תורה¹⁰⁹ אפילו כשיש שם ערומים¹¹⁰ ומותר לפסוק שם דין ובלבד שלא יאמר טעמו של דבר שזה אינו אלא כמו הרהור בדברי תורה שמחשב המעם בלבו¹¹¹.

והבית הפנימי שכל העומדים שם הם ערומים אפילו שאילת שלום אסור כי שלום הוא שמו של הקדוש ברוך הוא¹¹² שנאמר¹¹³ ויקרא לו ה' שלום והוא הדין שאסור ליתן שלום לחבירו במבואות המטונפות¹¹⁴.

ואדם ששמו שלום יש אוסרין¹¹⁵ לקרות בשמו אלא בלשון (לע"ז) ויש מתירין¹¹⁶ כיון שאין מתכוין על ענין השלום אלא להזכרת שמו של אותו אדם (ובדברי סופרים הלך אחר המיקל¹¹⁷ וכן נוהגין).

קונטרס אחרון

(א) אפי' בשעה שאין שם בו ביה"ט עולת תמיד¹⁰ עטרת זקנים¹⁰ וכ"מ במ"א כאן סק"א ובספ"י מ"ה¹¹ דלפמ"ש שם ע"כ מיירי שאין אדם באמצעי שאל"כ צריך להלוין תפלין וכ"מ מדאצטרך לאשמועינן בשיע"ט שאין שם ק"ש תיפוק לי' משום ערום דלא היו מכסים ערותם עיין אה"ע סי' כ"ג¹² ומשום דר' יוסי בר חנינא מפרש בהויא נקט ליה¹³:

מב	כרלעיל סי' עז סעיף א.	ח	גמרא שם י' ב. וראה גם לקמן סי' פה ס"ג. סי' פה ס"ג.
מג	ד"ה ס"ק ה.	ט	סי' ככה מ"ח.
מד	ט"ז ס"ק ג.	י	שופטים ג. כד.
מה	ראה רא"ש ברכות פ"ג סי' נה.	יא	ד"ה ס"ק ב.
מו	כרלעיל סעיף א.	יב	ביח. ד"ה שם.
		יג	ט"ז ס"ק ג.
		יד	עבדה וזה ג. א.
		יז	ד"ה מרחץ.
		יח	ס"ק ב.
		יט	ס"ק א.
		כ	סעיף ב.
		כא	סי' פה סעיף א.
		כב	ברמ"א סעיף ג.
		כג	במנרא שבת ג' א.

סימן פד

א רב אדא בר אבהו שבת י' א ורש"י שם ר"ה בחרתי. מור וש"ע.
 ב גמרא שם (פ"א ורע"ב).
 ג ברייתא שם (ע"א). ורש"י שם. וראה לעיל סי' טה ס"ג.
 ד ביח. עולת תמיד ס"ק ב. עיי' בקונטרס אחרון.
 ה ר"ן שבת שם ועבדה וזה נדר. ב.
 ו כרלעיל ריש סי' עז. סי' עה ס"ג. ועיי' לעיל סי' מב ס"ג וש"נ.
 ז ר"ן שם. עטרת זקנים ס"ק ב. רמ"א סוף סי' פה.